

А.В. ПАСІЧНИК

*ДВНЗ «Українська академія банківської справи
НБУ»*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕВІДВОРОТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Характерною рисою сучасних економічних відносин є поширена практика ліквідації та реорганізації юридичних осіб приватного права. Тому питання захисту прав та інтересів третіх осіб, у тому числі держави, набуває особливої важливості. Чинне законодавство, звичайно, передбачає механізми захисту кредиторів осіб, що ліквідуються. Зокрема відповідні норми містяться у ст. 105, 107, 110-112 Цивільного кодексу України; ст. 59-61 Господарського кодексу України; ст. 19-21 Закону України «Про господарські товариства» тощо.

Однак всі вищенаведені норми належать до цивільного чи господарського законодавства. Отже, вони покликані охороняти і захищати цивільні та господарські права і законні інтереси учасників ліквідаційних відносин. Законодавство містить лише поодинокі норми, покликані забезпечувати непорушність правового статусу органів держави під час здійснення процедур ліквідації суб'єктів господарювання. Зокрема ст. 22 і 31 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» передбачають обов'язок та порядок погашення боржником зобов'язань із сплати податків та зборів. Аналогічні норми містяться у ст. 91 і 96 Закону України «Про банки і банківську діяльність». А керуючись ст. 36 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців», державний реєстратор відмовить у проведенні реєстрації припинення юридичної особи за відсутності у неї довідок з податкових органів та фондів соціального страхування про відсутність заборгованості.

Проте навіть вказані акти не врегульовують питання виконання боржником, наприклад, обов'язку щодо сплати накладених раніше адміністративних штрафів. Сучасні механізми ліквідації юридичної особи приватного права не забезпечують можливості перевірити виконання нею адміністративно-правових обов'язків до припинення існування. Відтак санкція може залишитись невиконаною, а функції адміністративної відповідальності - нереалізованими. Звичайно, така ситуація є неприпустимою, оскільки надає можливість суб'єкту права взагалі уникнути відповідальності. Можливо, факт близької ліквідації юридичної особи та відсторонення її керівництва від управління і нівелює реалізацію функції караності, однак застереження інших учасників правових відносин також відіграє неабияку роль в інституті юридичної відповідальності.

Більше того, цивільне та господарське законодавство передбачає можливість засновників юридичної особи здійснити реорганізацію - припинити діяльність шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення (ст. 104 Цивільного кодексу України, ст. 59 Господарського кодексу України). Зазначається, що під час реорганізації всі права та обов'язки юридичної особи

передаються правонаступникам. Вочевидь, йдеться саме про цивільні або господарські права та обов'язки.

Головною відмінністю процедур реорганізації від звичайної ліквідації є наявність правонаступника, який отримує «у спадок» не лише права, а і обов'язки. Таким чином забезпечується охорона цивільних та господарських прав кредиторів особи, яка здійснює реорганізацію.

Однак не існує жодної норми адміністративного права, яка б забезпечувала покладання на правонаступника невиконаного ліквідованою особою адміністративного обов'язку. І якщо під час звичайної ліквідації навряд можна вести мову про зобов'язання особи виконати інші, за майнові (сплата штрафу, вилучення прибутку), адміністративні обов'язки, то наявність правонаступника значно розширює коло можливих вимог до суб'єктів відносин реорганізації.

Отже, констатуємо існування вакууму щодо нормативного регулювання переходу адміністративних прав і обов'язків під час здійснення реорганізації юридичних осіб приватного права. Одночасно, розвиток підприємницьких відносин та зміна функціонального призначення адміністративного права вимагають якнайшвидшого розв'язання спочатку науковцями, а потім і законодавцем наведеної проблематики.

Вважаємо за можливе запропонувати окремі нормативні новації щодо забезпечення невідворотності притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу. Звертаємо увагу саме на забезпечення реалізації штрафних санкцій, оскільки цей вид стягнення є найбільш поширеним в Україні. Отже, пропонуємо передбачити технічну можливість включати до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців інформацію про накладення на колективний суб'єкт права штрафних санкцій. Разом із цим необхідно зобов'язати органи, які мають право накладати стягнення, надавати відповідну інформацію державним реєстраторам, котрі повинні включати її до вказаного реєстру. І останнім кроком має бути встановлення нормативної заборони на проведення реєстрації припинення суб'єкта права за наявності несплачених штрафів. Надання ж реєстратору підтвердження сплати у вигляді платіжного доручення із відповідною відміткою банку усуватиме вказане обмеження. Звичайно, така процедура має узагальнений характер і підлягає незначному коригуванню у разі «нестандартного» припинення юридичної особи (банкрутство, ліквідація за рішенням суду).

Вважаємо, що запровадження наведеної схеми взаємодії не призведе до значних витрат бюджетних коштів, часу або інших ресурсів, а також до обмеження підприємницької діяльності.

Натомість, такий захід забезпечить невідворотність адміністративної відповідальності та додаткові надходження до бюджету.